

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP.410.004.01.2021

Pan
Krzysztof Gaworski
Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska
w Opolu
ul. Nysy Łużyckiej 42
45-035 Opole

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/085 - Przeciwdziałanie marnowaniu żywności

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska ¹ , ul. Nysy Łużyckiej 42, 45-035 Opole
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Gaworski, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Opolu, od 1 marca 2003 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań związanych z kontrolą przestrzegania przepisów ustawy o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych), z możliwością wykorzystywania dowodów sporządzanych przed lub po tym okresie
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Agnieszka Roszczak-Fedorowicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/31/2021 z 12 kwietnia 2021 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: WIOŚ lub Inspektorat.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania podejmowane przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska na rzecz zapobiegania marnowaniu żywności. Wprowadzone w WIOŚ regulacje wewnętrzne oraz rozwiązania organizacyjne umożliwiły stworzenie systemu monitorowania działań w tym obszarze.

W Inspektoracie rzetelnie zostały przygotowane plany kontroli, które uwzględniały wyniki analizy ryzyka oraz kierunki działań i wytyczne Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Zgodnie z tymi planami przeprowadzono kontrole podmiotów, wytypowanych w oparciu o aktualne dane zamieszczone w bazie podmiotów podlegających kontroli WIOŚ. W 2020 r. przeprowadzono siedem kontroli, które swoim zakresem obejmowały realizację obowiązków wynikających z ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności⁴ nałożonych na sprzedawców żywności. W trakcie tych kontroli nie stwierdzono naruszenia obowiązujących przepisów, co w konsekwencji skutkowało brakiem nakładania na te podmioty administracyjnych kar pieniężnych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Realizacja zadań związanych z kontrolą przestrzegania przepisów ustawy o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności

Opis stanu faktycznego

1.1. Stosownie do art. 2 ust. 1 pkt 17d ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska⁶, od 1 marca 2020 r. do zadań tej inspekcji należało przeprowadzanie kontroli przestrzegania przepisów ustawy o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności zarówno przez sprzedawców żywności⁷, jak i organizacje pozarządowe⁸.

W okresie objętym kontrolą inspektorzy WIOŚ przeprowadzili łącznie siedem kontroli⁹ sprzedawców żywności w zakresie przestrzegania przepisów upmż.

(akta kontroli str. 396-401, 416-455)

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2020 r., poz. 1645. Dalej: upmż.

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 995, ze zm. Dalej: uoiś.

⁷ Tj. podmioty prowadzące przedsiębiorstwo spożywcze w zakresie sprzedaży żywności w jednostce handlu detalicznego lub hurtowego o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m² (w rozumieniu art. 2 pkt 19 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), którego przychody ze sprzedaży środków spożywczych stanowią co najmniej 50% przychodów ze sprzedaży wszystkich towarów.

⁸ Tj. organizacja pozarządowa oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 4 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, których celem statutowym jest wykonywanie zadań w sferze zadań publicznych w zakresie określonym w art. 2 pkt 2 upmż.

⁹ Według stanu na 5 maja 2021 r. Auchan Polska Sp. z o.o. ul. Puławska 46, 05-500. Piaseczno; Hipermarket Auchan Opole ul. Wrocławskiej 154, 45-835 Opole; TESCO Polska Sp. z o.o. z siedzibą ul. Kapelana 56, 30-347 Kraków Hipermarket Opole nr OP094 ul. Ozimska 72, 45-368 Opole; Jeronimo Martins Polska S.A. z siedzibą ul. Żniwna 5, 62-025 Kostrzyn, Market Biedronka przy ul. Oleskiej 104, 44-052 Opole; KAUFMANN POLSKA MARKETY Sp. z o.o. z siedzibą Al. Armii Krajowej 47, 50-541 Wrocław Market Opole ul. Budowlanych 4B, 45-005 Opole; "CARREFOUR POLSKA" Sp. z o.o. z siedzibą ul. Targowa 72, 03-734 Warszawa Hipermarket Opole ul. Dębowa 1, 46-022 Opole; "LIDL POLSKA" Sp. z o.o. ul. Poznańska 48 62-080 Jankowice Market nr 1643 ul. Krapkowska 2, 45-715 Opole; Eurocash S.A. z siedzibą ul. Wiśniowa 11, 62-052 Komorniki Market w Opole ul. Światowida 2, 45-325 Opole.

Realizacja tych zadań została poprzedzona przygotowaniem planów kontroli, które uwzględniały kierunki działań Inspekcji ustalone przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska¹⁰ oraz wydane przez ten organ wytyczne w sprawie ogólnopolskich celów kontroli i cykli kontrolnych na rok 2020¹¹ i 2021¹².

GIOŚ w piśmie z 19 marca 2021 r.¹³, powołując się na apel Prezesa Rady Ministrów, z uwagi na sytuację epidemiczną związaną z rozprzestrzenianiem się choroby zakaźnej COVID-19, zarekomendował ograniczenie do niezbędnego minimum działalności kontrolnej w terenie, oraz przejście - w miarę możliwości - pracowników administracyjnych na pracę zdalną. Zalecono również wprowadzenie zmiany w kwartalnym planie kontroli na rok 2021, polegającej m.in. na przeniesieniu kontroli zaplanowanych w I i II kwartale na III i IV kwartał 2021 r.

(akta kontroli str. 104-139, 140-146, 147-169, 170-172, 173-197, 198-224)

Na etapie planowania ww. kontroli WIOŚ w dokumentach *Planowanie na 2020 r.* oraz *Planowanie na 2021 r.*, w punkcie dotyczącym oceny ryzyka, określił m.in.: a/ źródła informacji wykorzystane na etapie planowania (tj.: własne doświadczenie, informacje od grupy ds. planowania oraz informacje z sieci internetowej), b/ zasady kontroli (tj. weryfikację w terenie obowiązków podmiotu, m.in.: poprzez oględziny mające na celu potwierdzenie wyznaczenia miejsc do przechowywania żywności przed jej przekazaniem oraz uwiarygodnienie realizacji umów zawartych pomiędzy sprzedawcami, a organizacjami pozarządowymi).

Wskazano również, że przed rozpoczęciem czynności kontrolnych należy zwrócić uwagę na obowiązujące w danym okresie wymagania ustawowe, mające zastosowanie do poszczególnych grup podmiotów przewidzianych do kontroli.

(akta kontroli str. 23-58, 59-91, 404-409, 414-415)

Na podstawie rocznych planów działalności WIOŚ, w tym planów kontroli na rok 2020 i 2021¹⁴, sprawozdania z realizacji cyklu kontrolnego dotyczącego funkcjonowania systemu przeciwdziałania marnowaniu żywności¹⁵ oraz Informacji o realizacji zadań WIOŚ w roku 2020 stwierdzono, że:

a/ w planie kontroli na 2020 r. przewidziano kontrolę siedmiu podmiotów, w których prowadzona była sprzedaż żywności na powierzchni sprzedaży powyżej 400 m²; kontrole te zaplanowano zgodnie z wytycznymi GIOŚ w zakresie celu ogólnopolskiego nr 1 (*kontrola w zakresie przeciwdziałaniu marnowaniu żywności*) oraz w ramach cyklu ogólnopolskiego nr 5 (*kontrola przestrzegania przepisów ustawy o marnowaniu żywności*).

Pierwotnie, w prowadzonej w WIOŚ bazie podmiotów przewidzianych do kontroli, w 2020 r. umieszczonych zostało 25 sklepów i jeden bank żywności. W celu weryfikacji centrali handlowych – sprzedawców żywności oraz uaktualnienia bazy sklepów podlegających kontroli, WIOŚ, 25 marca 2020 r., skierował pismo¹⁶ do 12 podmiotów (centrali sieci handlowych), których poszczególne jednostki działały na terenie województwa opolskiego, z pytaniem dotyczącym powierzchni sprzedaży żywności oraz przychodów z takiej sprzedaży.

Na podstawie udzielonych odpowiedzi WIOŚ uznał, że 148 sklepów (należących do dziewięciu sieci handlowych) spełniało wytyczne określone dla sprzedawców żywności, o których mowa w art. 2 pkt 3 upmż. W wyniku dokonanej aktualizacji

¹⁰ Dalej: GIOŚ.

¹¹ Określone w piśmie z 6 listopada 2019 r. nr DOF/070-517/19/AZ oraz z 26 listopada 2019 r. nr DI-0703/146/2019.

¹² Określone w piśmie z 3 marca 2020 r. nr DKGO/0703-68/2020/kg, z 22 kwietnia 2020 r. nr DKGO/0703-68/2020/kg, z 27 listopada 2020 r. nr DAF/030-612/20/KP oraz z 31 marca 2021 r. nr DKO 0703 49/2021/km.

¹³ Pismo nr DI-0703/49/2021/mw.

¹⁴ Z uwzględnieniem zmian wprowadzonych do maja 2021 r.

¹⁵ Załącznik nr 1 do pisma GIOŚ z 3 marca 2020 r. – przesłany przez WIOŚ do GIOŚ 31 grudnia 2020 r.

¹⁶ Pismo nr WI.7021.17.1.2020 r.

w bazie danych podmiotów do kontroli WIOŚ umieszczono dane 148 sklepów¹⁷, spośród których WIOŚ w 2020 r. skontrolował siedem będących w strukturach siedmiu sieci handlowych (tj. 4,7% sklepów będących w bazie danych WIOŚ). W ww. bazie znajdował się również jeden bank żywności, którego kontrolę zaplanowano na 2021 rok.

(akta kontroli str. 225-238, 239-242, 243-344, 382-397, 403, 404-406, 465-468)

b/ w pierwotnym planie kontroli na 2021 r. (według stanu na 22 kwietnia br.) w IV kwartale, przewidziano trzy kontrole w zakresie przestrzegania przepisów upmż, którymi planowano objąć dwóch sprzedawców żywności oraz jedną organizację pozarządową; ww. kontrole zaplanowano zgodnie z wytycznymi GIOŚ zawartymi w piśmie z 27 listopada 2020 r.

Naczelnik Wydziału Inspekcji wyjaśniła, że *dopiero od 30 kwietnia 2021 r. możliwe będzie przeprowadzenie ustaleń dotyczących terminowości w przekazaniu i wysokości opłat wnoszonych przez sprzedawców do organizacji pozarządowej lub na rachunek bankowy wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej na terenie województwa. (...)*

(akta kontroli str. 345-381, 403, 408-410, 469-471)

GIOŚ pismem z 31 marca 2021 r.¹⁸ zalecił zmianę liczby kontroli zaplanowanych na rok 2021, poprzez jej zwiększenie do 17 podmiotów i objęcie nimi 15 sprzedawców żywności (sklepów) i dwóch organizacji pozarządowych. Zgodnie z tym zalecaniem WIOŚ wytypował do kontroli kolejnych 12 sprzedawców żywności (zwiększając ich liczbę do 15) oraz drugą organizację pozarządową (działającą w formie fundacji).

W celu wyłonienia podmiotów spełniających definicję przedsiębiorstwa spożywczego, wynikającą z art. 17 upmż, WIOŚ 23 kwietnia 2021 r., skierował pisma/ankiety do pięciu podmiotów¹⁹. Na podstawie udzielonych odpowiedzi (według stanu na dzień 14 maja br.) do bazy podmiotów kontroli WIOŚ dopisano 34 sklepy (należące do czterech sieci handlowych), które działały na terenie województwa opolskiego. Łącznie, według stanu na maj 2021 r., tj. po dokonanej aktualizacji, w bazie podmiotów do kontroli WIOŚ umieszczonych zostało 197 sklepów.

Spośród ww. podmiotów WIOŚ w 2021 r. zaplanował do kontroli łącznie 17 sklepów, (tj.: 7,6%) oraz dwie organizacje pozarządowe (jeden bank żywności i jedną fundację, tj. 100% takich organizacji umieszczonych w bazie danych WIOŚ).

(akta kontroli str. 403, 407-409, 411, 459, 469-471)

Dobór podmiotów do kontroli w 2020 r. i 2021 r. miał charakter celowy, zarówno w odniesieniu do sprzedawców żywności, jak i organizacji pozarządowych. Doboru do kontroli sprzedawców żywności dokonano przy uwzględnieniu spełniania ustawowych kryteriów podlegania kontroli WIOŚ²⁰, a także powierzchni i lokalizacji sklepu (województwo opolskie). Przy doborze uwzględniano też obowiązki ustawowe nałożone na ww. podmioty, tym terminy składania sprawozdań oraz informacje pochodzące z przekazywanych ankiet.

GIOŚ w ww. piśmie z 31 marca 2021 r. przekazał również wytyczne dotyczące przeprowadzania kontroli w zakresie przestrzegania przez sprzedawców żywności oraz banki żywności przepisów upmż. Poinformował też, że po otrzymaniu sprawozdań od organizacji pozarządowych, zostaną wskazane inne organizacje

¹⁷ Centrale handlowe nie są ujęte w bazie WIOŚ, ponieważ siedzibę mają poza granicami województwa opolskiego.

¹⁸ Pismo nr DKO-0703-49/2021/km z 31 marca 2021 r.

¹⁹ POLOmarket Sp. z o.o., Galec Sp. z o.o., DINO POLSKA S.A., TomiMarkt Sp. z o.o., Aldi Sp. z o.o. Podmioty te miały udzielić odpowiedzi na pytanie: (...) *które jednostki handlowe na terenie województwa opolskiego spełniają definicję „sprzedawcy żywności” (...)*.

²⁰ W tym w zakresie powierzchni sprzedaży powyżej 400 m² oraz przychodów ze sprzedaży żywności stanowiącej co najmniej 50% przychodów ze sprzedaży wszystkich towarów.

działające na terenie województwa, w celu ujęcia ich w wykazie kontroli zaplanowanych na rok 2021. Do dnia zakończenia kontroli GIOŚ nie przekazał informacji ww. zakresie.

(akta kontroli str. 199-224, 410-413, 404-406, 407-409)

W okresie objętym kontrolą WIOŚ nie przeprowadzał kontroli pozaplanowych w zakresie przestrzegania przepisów o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności.

(akta kontroli str. 410-413)

1.2. WIOŚ przy wyborze podmiotów do kontroli korzystał z bazy podmiotów podlegających kontroli zawartej w *Informatycznym Systemie Kontroli*. Dane w tej bazie były uaktualniane w oparciu o informacje zawarte w przesyłanych do WIOŚ ankietach oraz odpowiedziach na pisma kierowane do typowanych podmiotów (nowy podmiot podlegający kontroli dopisywany był przez WIOŚ z adnotacją „nowe”).

Naczelnik Wydziału Inspekcji wyjaśniła, że w ww. wewnętrznym systemie, zawarto informacje pozwalające wygenerować z *Ewidencji podmiotów kontrolowanych podmioty, które są kwalifikowane do poszczególnych zadań przyjętych do realizacji przez WIOŚ na dany rok. Weryfikacja podmiotów do kontroli realizacji obowiązków wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności odbywała się również na podstawie przynależności do danej grupy podmiotów.*

(akta kontroli str. 404-406, 407-409, 411-413, 459, 469-471)

1.3. Na podstawie analizy dokumentacji wszystkich siedmiu kontroli przestrzegania przepisów upmż przez sprzedawców żywności²¹, przeprowadzonych przez Inspektorów WIOŚ w okresie lipiec - wrzesień 2020 r.²² oraz zapisów programów kontroli dla kontroli prowadzonych w 2020 r. i zaplanowanych na 2021 r., a także wyników prowadzonej w WIOŚ analizy ryzyka dla kontroli upmż stwierdzono, że:

- w planie kontroli na rok 2020 przewidziano weryfikację sposobu realizacji obowiązków sprzedawców żywności określonych w upmż, a w planie kontroli na rok 2021, oprócz kontroli sprzedawców żywności, ujęto badanie wywiązywania się z obowiązków nałożonych na organizacje pozarządowe;

- w 2020 r. przeprowadzono siedem kontroli sprzedawców żywności, których zakres obejmował badanie sposobu wywiązywania się z obowiązków wynikających z upmż, (w upoważnieniu do kontroli w jej zakresie wskazano *Przestrzeganie przepisów i decyzji administracyjnych w zakresie ochrony środowiska*, okres kontroli 2019 r. i 2020 r., cel kontroli nr 1 - *kontrola w zakresie przeciwdziałanie marnowaniu żywności*, cykl kontrolny nr 5 - *kontrola przestrzegania przepisów ustawy o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności – ogólnopolski*);

- kontrole prowadzone były według przygotowanego w WIOŚ programu kontroli.

Na podstawie programu kontroli na rok 2020, siedmiu protokołów kontroli sporządzonych przez Inspektorów WIOŚ oraz pozostałej dokumentacji kontrolnej ustalono, że WIOŚ weryfikował, m.in.:

- powierzchnię sprzedaży kontrolowanego obiektu oraz wysokość kwoty przychodu ze sprzedaży żywności, w celu ustalenia procentowego udziału w przychodach ze sprzedaży wszystkich towarów; w załącznikach do protokołów przeprowadzonych kontroli znajdowały się m.in. aktualne dane z KRS kontrolowanego podmiotu, protokoły obrazujące wielkości (masy) przekazanej żywności do banku żywności

²¹ Auchan Polska Sp. z o.o. (WI.703.18.5.2020. EL – protokół WIOS-OPOLE 275/2020), TESCO Polska Sp. z o.o. (WI.703.106.2020. EL – protokół WIOS-OPOLE 149/2020), Jeronimo Martins Polska Sp. z o.o. (WI.703.18.2.2020. EL – protokół WIOS-OPOLE 373/2020), Kaufland Polska Markety Sp. z o.o. (WI.703.18.6.2020. EL – protokół WIOS-OPOLE 266/2020), Carrefour Polska Sp. z o.o. (WI.703.18.3.2020. EL – protokół WIOS-OPOLE 289/2020), Lidl Polska Sp. z o.o. (WI.703.18.1.2020. EL – protokół WIOS-OPOLE 336/2020), Eurocash Polska Sp. z o.o. (WI.703.18.4.2020. EL – protokół WIOS-OPOLE 277/2020).

²² 100% wszystkich przeprowadzonych kontroli upmż, według stanu na dzień prowadzenia kontroli NIK, tj. 12 maja 2021 r.

oraz zestawienia sprzedaży żywności za poszczególne miesiące; inspektorzy WIOŚ prowadzili również oględziny miejsc magazynowania żywności oraz sporządzali dokumentację zdjęciową;

- datę zawarcia umowy dotyczącej nieodpłatnego przekazywania organizacji pozarządowej żywności nieprzeznaczonej do sprzedaży²³ oraz przestrzeganie ustawowych wymogów, co do treści takiej umowy (określonych w art. 3 ust. 2 upmż); w ramach prowadzonych kontroli nie stwierdzono przypadków braku zawarcia wymaganej umowy;

- sposób prowadzenia kampanii edukacyjno-informacyjnych w jednostkach handlu wspólnie z organizacją pozarządową, z którą sprzedawca żywności zawarł umowę o przekazywanie żywności²⁴ (zapisy w protokołach kontroli wskazywały m.in., że kampania będzie prowadzona w 100% sklepów danej spółki w II połowie października 2020 r. w związku z obchodami Światowego Dnia Walki z Głodem).

W ramach przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono naruszenia obowiązujących przepisów, a w konsekwencji nie nakładano grzywien, administracyjnych kar pieniężnych, jak też nie wydawano zaleceń pokontrolnych.

WIOŚ weryfikował realizację wszystkich obowiązków nałożonych na kontrolowane podmioty, wynikających z obowiązujących w kontrolowanym okresie przepisów upmż. W konsekwencji WIOŚ w ramach kontroli przeprowadzonych w 2020 r. nie weryfikował: a/ wysokości ponoszenia opłaty za marnowanie żywności²⁵, b/ realizacji obowiązku składania właściwemu wojewódzkiemu funduszowi ochrony środowiska i gospodarki wodnej pisemnych rocznych sprawozdań o marnowanej żywności (w terminie do 31 marca roku kalendarzowego następującego po roku, którego dotyczy sprawozdanie²⁶), c/ zamieszczania informacji o wysokości należnej opłaty lub wartości żywności przekazanej bankom żywności, w sprawozdaniu finansowym, a w przypadku prowadzenia przez sprzedawcę żywności strony internetowej, również na takiej stronie (art. 5 ust. 10 upmż).

(akta kontroli str. 410, 416-417, 418-455, 456-458, 478-515, 516)

Ww. kontrole przeprowadzał Główny specjalista w Wydziale Inspekcji WIOŚ, któremu takie zadanie zostało powierzone w zakresie obowiązków sporządzonym w formie pisemnej²⁷.

WIOŚ nie prowadzono odrębnych szkoleń dla pracowników, obejmujących swoim zakresem tematykę kontroli realizacji obowiązków wynikających z przepisów upmż.

(akta kontroli str. 9-22, 92-97, 98-103, 413)

Naczelnik Wydziału Inspekcji w sprawie analizy zasobów niezbędnych do realizacji zadań kontrolnych przewidzianych w upmż wyjaśniła, że w 2020 r. uznano, że jeden inspektor jest w stanie zrealizować obowiązujący plan kontroli. Wyjaśniła też, że (...) *Z otrzymanych od GIOŚ wytycznych na 2021 rok, WIOŚ Opole został zobowiązany do przeprowadzenia w bieżącym roku 17 kontroli. Wobec powyższego analiza zasobów niezbędnych do realizacji nowych zadań kontrolnych wynikających z upmż będzie podstawą do zwiększenia ilości Inspektorów wykonujących zadania kontrolne z zakresu ustawy upmż na terenie województwa opolskiego.*

(akta kontroli str. 413)

²³ W terminie pięciu miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, tj. do 18 lutego 2020 r. (art. 3 ust. 1 w zw. z art. 18 upmż).

²⁴ W myśl art. 4 upmż na prowadzenie tego rodzaju kampanii sprzedawca żywności mógł przeznaczyć nie więcej niż 20% środków pochodzących z opłaty za marnowanie żywności.

²⁵ Opłatę oblicza się na koniec roku kalendarzowego. Opłata ta, w ustalonej przez sprzedawcę żywności we własnym zakresie wysokości, jest wnoszona na rachunek bankowy banku żywności do 30 kwietnia roku kalendarzowego następującego po roku, którego opłata dotyczy. Termin wniesienia pierwszych opłat określono w ustawie na 30 kwietnia 2021 r.

²⁶ Termin złożenia pierwszych sprawozdań przypadła na 31 marca 2021 r. (art. 8 upmż).

²⁷ Z 30 października 2019 r.

1.4. Inspektorzy WIOŚ do 14 maja 2021 r. nie przeprowadzali kontroli banków żywności²⁸. W konsekwencji nie kontrolowano wydatkowania środków pochodzących z opłat od sprzedawców żywności.

Naczelnik Wydziału Inspekcji wyjaśniła, że obowiązki, które są przedmiotem kontroli w organizacjach pozarządowych, tj. m.in. otrzymanie i wykorzystywanie żywności oraz wnoszenie i wysokość opłat za marnowanie żywności, możliwe będą do weryfikacji dopiero od 1 kwietnia 2021 r. (tj. po terminie złożenia pierwszych sprawozdań za 2020 r., który w myśl art. 7 ust. 2 upmż upływa 31 marca 2021 r.). Również i zastosowanie sankcji, w przypadku zaniechania realizacji obowiązku sprawozdawczego, wynikających z art. 9 upmż, możliwe będzie dopiero w ramach kontroli zaplanowanych na III kwartał 2021 r.

W programie kontroli opracowanym na rok 2021 WIOŚ uwzględnił w ramach badania, zakres dotyczący prawidłowości wnoszenia opłat przez sprzedawców żywności na rachunek bankowy organizacji pozarządowej lub na rachunek bankowy wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Naczelnik Wydziału Inspekcji, w sprawie zaplanowania kontroli na III kwartał 2021 r. wyjaśniła, że (...) *W związku z pandemią możliwość kontroli w terenie w III kwartale br. będzie bardziej bezpieczna dla inspektorów (zwiększy się odsetek zaszczepionych, statystyka zachorowań z poprzedniego roku również wskazuje na lepszy wybór miesięcy letnich). Ponadto żywność zabezpieczona przed marnowaniem będzie intensywniej przekazywana w miesiącach letnich (sezon urlopowy), co pozwoli zweryfikować w praktyce przekazywanie i wyznaczenie miejsc przechowywania przed transportem.*

(akta kontroli str. 410, 412, 413-415, 416-417, 456-458)

1.5. WIOŚ w okresie objętym kontrolą nie weryfikował przestrzegania zasad obliczania opłaty za marnowanie żywności i dysponowania środkami pochodzącymi z tej opłaty (określonych w art. 4 ust. 3, art. 5 i 6 upmż).

Naczelnik Wydziału Inspekcji wyjaśniła, że w 2021 r. zaplanowano weryfikację sprawozdań w zakresie wysokości opłat za marnowanie żywności, m.in. na podstawie: dokumentów przekazania do organizacji pozarządowej żywności o określonej wartości, dokumentów potwierdzających przyjęcie żywności do jednostki oraz sprzedaży, a także zwrotów i przekazania żywności nienadającej się do użytku na podstawie kart przekazania odpadów i kart tzw. *Uboyczny Produkt Pochodzenia Zwierzęcego*, w celu zbilansowania żywności „wchodzącej i wychodzącej”.

W przypadku stwierdzenia przez WIOŚ niezgodności w zakresie analizowanych danych podczas prowadzonych kontroli, Inspektorat zamierza zwrócić się z prośbą do Krajowej Administracji Skarbowej o weryfikację kosztów ujętych w sprawozdaniach finansowych kontrolowanych podmiotów.

(akta kontroli str. 411-413)

1.6. Z uwagi na brak nakładania przez Inspektorów WIOŚ kar pieniężnych przewidzianych w przepisach upmż, nie zaistniały podstawy do dochodzenia takich należności.

W prowadzonym w kontrolowanej jednostce rejestrze skarg i wniosków, w okresie objętym kontrolą nie odnotowano skarg ani wniosków dotyczących działalności podmiotów w zakresie przestrzegania przepisów o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności. Naczelnik Wydziału Inspekcji wyjaśniał też, że *do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu nie docierały sygnały o nieprawidłowościach w realizacji przez sprzedawców żywności przepisów ustawy.*

(akta kontroli str. 460, 464, 472-473)

²⁸ Kontrole takie zostały zaplanowane na III kwartał 2021 r.

1.7. Naczelnik Wydziału Inspekcji, w odniesieniu do problemów związanych z realizacją zadań przypisanych Inspekcji w art. 2 ust. 1 pkt 17d upoż, poinformowała, że (...) W związku z pojawiającymi się wątpliwościami w zakresie realizacji zadań z ustawy upmż zostały zasygnalizowane Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska w sprawozdaniu z realizacji cyklu kontrolnego w 2020 r., które dotyczyły stosowania przepisów sankcyjnych – zapisy art. 10 dotyczących zawierania umów z organizacjami pozarządowymi mającymi siedzibę poza powiatem funkcjonowania jednostki, jak również niejednolity sposób podawania na formularzach masy przekazywanej żywności (zamiast brutto często podawano netto), co może rzutować na wysokość wyliczanych w 2021 r. opłat przewidzianych przez ustawodawcę. Ponadto, w wyniku kierowanych do WIOŚ Opole pytań przedsiębiorców związanych z interpretacją zapisów ustawy (upmż) zostało wystosowane do GIOŚ wystąpienie znak: WP.7016.21.2021 z 05.05.2021 r. (...) o wyjaśnienie wątpliwości w rozumieniu zapisów ustawy (upmż), np. jaki okres rozliczeniowy należy brać pod uwagę przy obliczaniu „przychodów ze sprzedaży żywności”, o którym mowa w art. 2 pkt 3 ww. ustawy, czy okresem rozliczeniowym jest np. poprzedni rok podatkowy?, czy „przychody ze sprzedaży żywności” należy rozumieć jako sprzedaż netto żywności (tj. bez VAT) (...).

Do 14 maja 2021 r. do WIOŚ nie wpłynęła odpowiedź na powyższe pytania.

(akta kontroli str. 472-473)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Opole, 9 czerwca 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Opolu

Dyrektor

Kontroler

Agnieszka Roszczak-Fedorowicz

Główny specjalista kontroli państwowej

podpis

DELEGATURA
Delegatura NIK w Opolu
podpis
Iwona Zyman

